

YASHIL IQTISODIYOT SIYOSATI DOIRASIDA SANOAT KORXONALARINING INNOVATSION STRATEGIYALARINI ISHLAB CHIQISH

Tadqiqotchi: Yuldasheva Nazokat Muzaffar qizi

ORCID iD: 0009-0004-5066-0178

Annotatsiya. Mazkur tezisda O'zbekiston Respublikasining “yashil” iqtisodiyotga o'tish siyosati kontekstida sanoat korxonalarining innovatsion strategiyalarini shakllantirish va amalga oshirishning nazariy-amaliy jihatlari tahlil qilinadi. Tadqiqot sanoat korxonalarida resurs-va energiya tejovchi, chiqindilarni kamaytiruvchi va ekologik yo'nalishdagi innovatsiyalarni joriy etish zaruriyatini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: yashil iqtisodiyot, innovatsion strategiya, sanoat korxonasi, ekologik samaradorlik, innovatsion boshqaruv, barqaror rivojlanish.

Bugungi kunda global iqtisodiyot “yashil” rivojlanish yo'nalishiga o'tish jarayonida turibdi. Bu jarayon atrof-muhitni muhofaza qilish, resurslardan samarali foydalanish hamda iqtisodiy rentabellikni birlashtirgan modelni anglatadi. O'z navbatida, sanoat korxonalari — iqtisodiyotning muhim tarmoqlari sifatida — “yashil” iqtisodiyot siyosatini amalga oshirishda markaziy rol o'ynaydi.

O'zbekiston Respublikasi tomonidan “Yashil iqtisodiyotga o'tish strategiyasi (2019–2030 yillar)” qabul qilingan bo'lib, unda sanoat tarmoqlarida energiya samaradorligini oshirish, chiqindilarni kamaytirish hamda qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanishni kengaytirish kabi maqsadlar belgilangan.

Shu bois, sanoat korxonalarida innovatsion strategiyalarni “yashil” iqtisodiyot talablari nuqtai nazaridan qayta ko'rib chiqish va takomillashtirish zarurati paydo bo'lmoqda. Ushbu maqolaning maqsadi — sanoat korxonalari uchun “yashil” iqtisodiyot kontekstida innovatsion strategiyalarni shakllantirish tamoyillari, bosqichlari hamda ularni amalga oshirish mexanizmlarini aniqlashdir.

Yashil iqtisodiyot va uning sanoat korxonalariga ta'siri

“Yashil iqtisodiyot” — bu iqtisodiy o'sish bilan birga ekologik xavfsizlikni va tabiiy resurslardan oqilona foydalanishni ta'minlovchi modeldir. Ushbu model ichida sanoat korxonalari uchun asosiy yo'nalishlar quyidagilardan iborat: energiya samaradorligi, chiqindilar kamayishi, resurs aylanishi, qayta tiklanuvchi energiya manbalaridan foydalanish va boshqalar. Masalan, O'zbekistonda sanoat korxonalarida energiya samaradorligini kamida 20 % ga oshirish va chiqindilarni kamaytirish kabi maqsadlar belgilangan¹.

Innovatsion strategiya tushunchasi va uni “yashil” kontekstga moslash

Innovatsion strategiya korxonaning uzoq muddatli rivojlanishini ta'minlash uchun yangi texnologiyalar, boshqaruv usullari, bozor yo'nalishlari va biznes-model o'zgarishlarini belgilaydi. “Yashil” iqtisodiyot kontekstida esa bu innovatsion strategiya — ekologik tamoyillarga mos, resurs-va energiyani tejovchi, chiqindilarni minimalizatsiya qiluvchi yechimlarni o'z ichiga olishi lozim.

Nazariy jihatdan, bu yondashuv boshqaruv strategiyalarida “eko-innovatsiyalar”, “barqaror ishlab chiqarish”, “doimiy rivojlanish” tushunchalarini integratsiyalashtirishni talab qiladi. Masalan, “Eco-Strategy: Towards a New Generation Managerial Model” maqolasida biznes strategiyasini shakllantirishda CSR (korporativ ijtimoiy javobgarlik) va Green IT elementlari kiritilishi taklif etilgan.

O'zbekistonda “yashil” iqtisodiyotga o'tish strategiyasi qabul qilingan (2019–2030) hamda davlat tomonidan ekologik va resurs tejovchi texnologiyalarni qo'llab-quvvatlashga qaratilgan bir qator dasturlar taqdim etilgan². Misol uchun, 2025-yil davlat tomonidan “Atrof-muhitni muhofaza qilish va yashil iqtisodiyot yili” deb e'lon qilingan. Shu bilan birga, investitsiyalarni jalb qilish, grantlar berish, soliq imtiyozlari yaratish orqali sanoat korxonalarining “yashil” transformatsiyasiga rag'bat berilmoqda.

¹ https://ecsf.uz/f/ggsf_uzbekistan_2022

² <https://www.aiib.org/en/projects/details/2025/proposed/uzbekistan-green-and-resilient-market-economy-program>

Xulosa qilib aytganda, sanoat korxonalarining innovatsion strategiyalarini “yashil” iqtisodiyot kontekstida ishlab chiqish va amalga oshirish — O‘zbekiston uchun nafaqat ekologik barqarorlik, balki iqtisodiy raqobatbardoshlikni oshirish uchun ham muhimdir.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. https://ecesbf.uz/f/ggsf_uzbekistan_2022
2. <https://arxiv.org/abs/1605.03107> "Eco-Strategy: Towards a New Generation Managerial Model Based on Green IT and CSR"
3. <https://www.green-eco.uz/index.php/GED/article/view/4841>
"Challenges and opportunities in implementing green economy indicators in uzbekistan's industrial sector under the fourth industrial revolution | YASHIL IQTISODIYOT VA TARAQQIYOT"
4. <https://www.gejournal.net/index.php/IJSSIR/article/view/>"INVESTMENTS IN SUSTAINABLE DEVELOPMENT AND “GREEN” TECHNOLOGIES AT ENTERPRISES IN UZBEKISTAN | INTERNATIONAL JOURNAL OF SOCIAL SCIENCE & INTERDISCIPLINARY RESEARCH ISSN: 2277-3630 Impact factor: 8.036"
5. <https://green-eco.uz/index.php/GED/article/view/4881>"Empowering Uzbekistan's grain enterprises: innovative strategies for sustainable growth and operational efficiency | YASHIL IQTISODIYOT VA TARAQQIYOT"
6. <https://uzbekistan.un.org/en/288653-transforming-industrial-zones-uzbekistan-step-towards-sustainability>"Transforming Industrial Zones in Uzbekistan: A Step Towards Sustainability | United Nations in Uzbekistan"
7. <https://green-eco.uz/index.php/GED/article/download/4841/3160>
"№4"